

ERILAISIA NÄKÖKENTTIÄ JA VIITTOMISEN HAHMOTTAMINEN

Työryhmä: Suomen Kuurosokeat ry Kommunikaatiotyöryhmä 5.10.2020

Rajoittunut näkökenttä on yläkäsite, jonka yksi alakäsite on kapea näkökenttä. Usherin oireyhtymään liittyy usein kapea näkökenttä, jota kutsutaan myös **kaventuneeksi näkökentäksi**. Näkökenttä kapeutuu usein vähitellen (Ylitalo 2008, 10).

Viittomisen näkemiseen vaikuttavat mm.:

- optimaalinen valaistus,
- viittomisen liikkeen nopeus ja
- näön heikkenemisen mukana tulleet muut silmäsairaudet.

Hyvärisen (2011, 21) mukaan näkökenttä kapenee usein retinitis pigmentosa- tyyppisissä verkkokalvon muutoksissa. Muutokset alkavat keskeisen näön ympärillä pieninä läiskinä, joiden kohdalla verkkokalvon toiminta on heikentynyt.

Toinen esimerkki rajoittuneesta näkökentästä on harvinainen CHARGE:n oireyhtymä. Siinä näkökentästä puuttuu joko ala- tai yläosa. Oireyhtymän nimi muodostuu englanninkielisten sanojen alkukirjaimista:

C coloboma = silmän rakenteen esimerkiksi, iiriksen tai verkkokalvon puutosalue, tällöin näkökenttä on rajoittunut,

H heart defect = sydänvika,

A atresia of choana = nenänieluaukon ahtaus,

R retarded growth and development = kasvun ja kehityksen hidastuminen,

G genital abnormality = sukupuolielinten poikkeavuus ja

E ear abnormality = korvan rakennepoikkeavuus ja kuulovammaisuus. (Avela 2009 & Kääriäinen 2018.)

Normaali näkökenttä

Näkökenttä on avaruuskulma, jossa olevat kohteet nähdään samanaikaisesti. Terveen silmän näkökenttä esitetään melko pyöreänä alueena tarkan katsomisen pisteestä ulkosivuille 90 astetta ja muihin suuntiin 60–70 astetta. Silmien yhteiskenttä on luonnollisesti laajempi kuin yhden silmän kenttä. Kun luemme, käytämme keskeisen, tarkan näön aluetta. Normaali näkökentän tarkkuus on 1.0 tai parempi. Näkökentän äärialue on tärkeä liikkumisessa, arjen toiminnoissa ja hämärässä valaistuksessa. (Näkövammaisten liitto ry 2020.)

Viittominen kapeassa näkökentässä

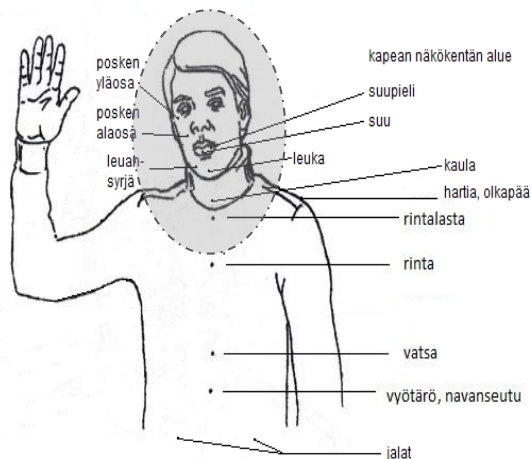
Viittomapaikkoihin ja viittoman rakenteeseen liittyvät muutokset vaikuttavat kuurosokean henkilön viittoman hahmottamiseen näkömuutosten eri vaiheissa. Tällöin on tärkeää, että viittoja on

tietoinen sekä viittomisen rakenteesta ja erityisesti viittomatilasta kapeassa näkökentässä. Viittomisen tulee olla näkökyvylle rajatussa viittomatilassa eli keskiössä viittoma-alueen neutraalitulassa. Viittomakielen rakenteen osalta on huomioitava, että viittomia vastaanotettaessa käsien tulee olla sopivalla korkeudella. Kuurosokean henkilön olisi myös tärkeä kuvailla ja kertoa keskustelukumppanille näkökentän ja valaistuksen sopivuudesta sekä viittovien käsien liikkeen nopeudesta, orientaatiosta eli käden suunnasta ja paikasta. (Ylitalo 2018, 2, 53.)

Aarne Pirkola kertoo videolla kokemuksestaan, millaista on vastaanottaa viittomista kapeaan näkökenttään hyvässä valaistuksessa ulkona ja miten hän ohjeistaa viittojaa. Aarne ohjeistaa viittojaa viittomaan sopivalla korkeudella. Viittominen tapahtuu viittomatilan keskiössä viittoma-alueen neutraalitulassa. Keskiö on kapean näkökentän viittomisalue. Kuvassa 1 on kuvattu keskiö 5-10 asteen näkökenttä 1-1,5 metrin etäisyydellä. Näkökentän äärialue on tärkeä liikkumisessa ja arjen toiminnoissa.

Katso klippi: https://drive.google.com/file/d/1xkTtPWGWnleCu9xDZgKrZEzSx_bsnPWV/view?usp=sharing

Kapean näkökentän viittomisen alue:

Kuva 1. Kapean näkökentän viittomisalue 5-10 asteen näkökentässä on 1-1,5 metrin etäisyydeltä. (Ylitalo 2018, 50.)

Seuraavissa kuvissa 2-4 esitetään, miten henkilö, jolla on 10 asteen näkökenttä näkee viittojan 2,5 m, 1,6 m ja 1,2 metrin etäisyydeltä:

2,5 m

Kuva 2. Kommunikaatiokenttä 2,5 metrin etäisyydellä. Näkökenttä on katsojalla 10 astetta. (Hyvärinen 2011, 24.)

1,2 m

Kuva 3. Kommunikaatiokenttä 1,2 metrin etäisyydellä. Näkökenttä on katsojalla 10 astetta. (Hyvärinen 2011, 24.)

0,6 m

Kuva 4. Kommunikaatiokenttä on 1,6 metrin etäisyydellä. Näkökenttä on katsojalla 10 astetta. (Hyvärinen 2011, 24.)

Millaista on nähdä jääkiekkopeli todella kapealla näkökentällä?

Videoissa havainnollistetaan, mitä kapea näkökenttä arjen eri tilanteissa tarkoittaa. Videolla esitetään mm. viittomista kapeassa näkökentässä ja ympäristön hahmottamista sekä kuulonäkövammaisen kohtaamista. Viittomakielisen kuulonäkövammaisen Arne Pirkolan elämään pääset tutustumaan VR-teoksessa Ylen verkkosivuilla:

<https://yle.fi/uutiset/3-10872194>

<https://yle.fi/uutiset/3-10850643>

Lähteet:

Hyvärinen, L. 2011. Toiminnallinen näkö. Wetterstrand, T. (toim.) Usher tuli taloon. Suomen Kuurosokeat ry julkaisuja.

Näkövammaisten keskusliitto ry. 2017. Näkemisen osa-alueet. – <http://www.nkl.fi/fi/nakeminen> 29.9.2020.

Ylitalo, A. 2018. Viittoman paikka kaventuneessa näkökentässä. Kieli- ja viestintälaitos. Jyväskylän yliopisto.

Ylen verkkosivut: <https://yle.fi/uutiset/3-10872194> , <https://yle.fi/uutiset/3-10850643>

Kristiina Avela, perinnöllisyyslääketieteen erikoislääkäri. 31.7.2009. CHARGE-oireyhtymä. Päivitetty 1.2.2018 perinnöllisyyslääkäri Helena Kääriäinen. <https://www.norio-keskus.fi/tietoa/diagnoosikohtaista-tietoa/charge-oireyhtyma.html>